

Dámská vycházková
toileta z roku 1873.

Poslední desetiletí 19. stol. přineslo opět změnu v módní linii. Všechno vycpávání a nakasávání sukně zmizelo a žádoucí přiléhavostí dosáhlo se střihem dílovým. Sukně se sešívaly ze sedmi, devíti až jedenácti dílů. Od pasu k bokům byly přilehlé, pak se zvonovitě šířily tak, že dolní okraj byl několikametrový. Hrudník a pas se stahoval šňěrovačkou, na niž oblékaly ženy »život«. Byl zhotoven z podšívky, v zádech ztužen kosticemi a pak teprve potažen látkou. Vysoký límec, šunkové rukávy a velmi utažený pás dodávaly celé postavě novou linii. V oblíbě byly přiléhavé kabátky a žakety s krátkými šůsky.

Anglie velmi propagovala kostym, doplněný bluzou, často šitou po vzoru pánské košile, škrobeným límcem a vázankou.

Klobouky se širším okrajem, bohatě vyzdobené pery a stuhami, posazovaly se na temeno hlavy a přidržovaly se závojem,

Dámská móda z roku 1895.

přetaženým přes obličej. Nezapomeňte doplnit tento kostym rukavičkami, v létě sluníkem, v zimě rukávníkem! Na bluzu vezměte si dlouhý řetizek nebo šňůrku s hodinkami za pasem.

Mnoha činiteli připravovaná reforma ženského šatu nadešla na rozhraní 19. a 20. stol. Nehygienická šněrovačka byla zaměněna za živůtek, který potřebně formoval tělo, ale netísnil. Několik let nosil se t. zv. princesový šat, t. j. od ramen rovný až ke kolenům, někdy i níže bez jakéhokoliv přepásání. Vlas se vyčesával nahoru a na temeni hlavy se stácel v uzel.

Je to údobí stylu secese. O četných proměnách této módy, která se udržela téměř až do r. 1910, poučují nás nejen dochované módní časopisy, fotografie, ale i portréty a kresby Hynaisovy, Maroldovy a jiných současných malířů.

Styl secese méně se projevil v obleku mužů. Jejich saka udržují se nepřetržitě od let 60. m. st. Jen jakost látky a barva je měnivá, stejně jako zapínání (jednořadové, dvouřadové). Tuho naškrobený límec, manšety, někdy i náprsenka košile nezbytně doplňovaly vzhled elegantního muže, ať měl oblek vycházkový nebo salonní frak či redingot. K vycházkovým oblekům se začaly nosit přeložené límce, stejně tuhé a velmi vysoké.

Velkou módou u mužů byly skřípce. Nosili je často i ti, kteří měli dobrý zrak. Cilindr náležel ke společenskému i promenádnímu obleku, jen k letním šatům se nenosil. Za to však každý muž měl tvrdý slamáček.

V této době nosily se již speciální pánské obleky sportovní, hlavně na turistiku, lov, cyklistiku a j. Modrá halena stává se odznakem továrních dělníků a černý široký plstěný klobouk průkopníků socialistických snah.

V následujících letech textilní trhy přinášely stále nové a nové výrobky, které měly za následek velkou proměnlivost módy. Přes to však ochotník při studiu role z této doby nestojí bezradně, protože je to doba nedávno minulá, o které naše nejmladší poučí pamětníci i četné obrázkové časopisy.

Jen bych ještě chtěla připomenout, že zkrácení ženské sukně a ustrížení vlasů nastalo až po první světové válce. S pádem rakouského dvora zaniká též šosatý císařský kabát a tuho naškrobený límec košile. Místo důst. uniformy je khaki stejnokroj.

Ve hrách z této nedávné doby pamatujte též na oděvy k rozmanitým zaměstnáním (ošetřovatelky dětí a nemocných, průvodčí na drahách, poštovní zřízení, lesní dělníci a j.).

Pro divadlo je nejdůležitější si zapamatovat, že nikdy nemáme dopustit, aby herec se oblékl dobově mladším šatem než žádá

Dámská
móda
z roku 1909.

hra. Dobově starší šat nebývá tak rušivý, protože starší lidé, zejména v provinciálních městech a na venkově obyčejně dotrhávali šat z dřívějších let.

V krátkém tomto nástinu jsem se snažila stručně popsat kostimy, v divadelní praxi nejčastěji používané. Přála bych opravdově našim ochotnickým scénám, aby i o tuto složku výtvarnou pečováno bylo se zájmem a aby i v půjčovnách vyžadovány nesmlouvavě kostimy stylové, tak jak hra žádá.

Hledat nové a nové cesty k zdokonalení ochotnické hry je jistě snahou každého z nás.